

20 11 06
1(4)

BESLUT

1980-09-22

11.126-1290-72
2062

Naturvårdsenheten

Rek + mb

Se sändlista

Uppgifter om
privatpersoner är
borttagna från beslutet
med hänvisning till
GDPR-lagstiftningen

Naturvårdsområde
(2 bilagor + skötselplan)

Beskrivning av naturvårdsområdet

Naturvårdsområdets benämning: Vinäsgravens naturvårdsområde

Kommun: Mora kommun

Socken: Mora socken

Fastigheter: Enligt bilaga 2

Lägesbeskrivning: Topografisk karta 14 E Mora 50, x = 67625
Y = 14310

Areal: Cirka 47 ha

Grund för beslutet

Vinäsgraven är en ravin som är nedkuren i de stora fossila flygeandsfälten vid Mora. Ravinen har bildats genom tömning-
en av den uppdämda fornsjön vid Lomemyren och erosion av
den bäck som nu finns i ravinens botten samt genom att grund
vatten tränger fram som källor. Ravinens längd är cirka 3 km
Dess bredd varierar mellan 75 - 100 m och djupet är cirka
10 m.

Ravinbotten är mycket fuktig och inslaget av fuktälskande
lövträdsarter är stort. Sidorna, som är branta är bevuxna
med lövskog och tallskog. På de omgivande hedarna dominerar
tallen. Ravinens nedre delar är kulturpåverkade och har
brukats som slåttermarker. Vinäsgraven mynnar i Siljan.

I ravinen och på omgivande hedar finns ett flertal stigar
som nyttjas bland annat för motion.

Syftet med avsättandet av Vinäsgraven som naturvårdsområde
är att för framtiden bevara en geomorfologiskt intressant
bildning samt att hålla området tillgängligt för allmänheten.

1980-09-22

11.126-1290-72
2062

Med stöd av 19 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogad karta som naturvårdsområde.

Föreskrifter för naturvårdsområdet

För att trygga ändamålet med naturvårdsområdet förordnar länsstyrelsen med stöd av 10 och 19 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård och förvaltningsbestämmelser skall gälla för området.

A. Föreskrifter jämlikt 19 § naturvårdslagen angående in-
skränkningar i markägares och annan sakägares rätt att för-
foga över fastighet inom naturvårdsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- * anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

- * bedriva täkt, utfyllnad eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden. Gällande täkttillstånd, beslut den 10 september 1979, skall gälla tills vidare
- * slutavverka mer än 0,5 ha eller inom skötselområdet (1) på karta som tillhör skötselplanen för naturvårdsområdet, avverka träd
- * uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning,
- * dra fram markledning eller luftledning.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående mark-
ägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

C. Föreskrifter jämlikt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom naturvårdsområdet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- * bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, skada vegetationen i övrigt t ex genom att gräva upp örter, gräs, mossor eller lavar

1980-09-22

11.126-1290-72
2062

- * tälta eller uppställa husvagn
- * framföra motordrivet fordon eller rida annat än på för motorfordonstrafik upplåten väg.

D. Bestämmelser jämlikt 9 § naturvårdsförordningen om vård och förvaltning

Syftet med naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsområdet skall vårdas så att erosionsskador ej uppstår och så att allmänheten fritt kan röra sig inom området.

Skötselplan

Naturvårdsområdet skall skötas enligt bifogad skötselplan som härmed fastställles.

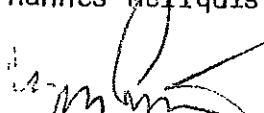
Naturvårdsområdet skall utmärkas i enlighet med av statens naturvårdsverk utfärdade anvisningar.

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

Samråd: Samråd skall vid förvaltningen ske med Mora kommun, Vinäs Bys Samfällighetsförvaltning, skötselrådet och länsstyrelsen.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ingvar Gullnäs jämte ledamöterna Börje Andersson, Henry Andersson, Sven Bergström, Emil Ericson, Martin Fallgren, Bertil Helldin, Rune Karlsson, Torris Lars Larsson, Barbro Lång, Göte Nordström, Bengt Nylund, Lillemor Rudholm, Nils Steiving och Anna-Lena Winge.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Åke Etsare, förste länsassessor Stig Holback, länsarkitekt Nils Nyberg, överlantmätare Karl-Gustaf Kjellman, naturvårdsdirektör Carl Sundt, länsantikvarie Bengt Åkerlund och förste byråinspektör Hannes Mellquist, föredragande.

Ingvar Gullnäs

Hannes Mellquist

Bilagor
Kartor (3 st)
Fastighetsägar förteckning
Skötselplan, 1980-09-22

HL

LÄNSSTYRELSEN
Kopparbergs län
Naturvårdsenheten

BESLUT

1980-09-22

11.126-1290-72
2062

SÄNDLISTA

Berörda markägare och andra sakägare (rek + mb)

Övriga

Statens naturvårdsverk, Solna

Mora kommun:

Kommunstyrelsen, Plankontoret, Byggnadsnämnden och
Grustäktskommittén

Skogsvårdsstyrelsen, Falun och Mora

Statens Planverk, Stockholm

Statens Vägverk, Vägförvaltningen, Falun

Lantbruksnämnden

Fastighetsbildningsmyndigheten i Mora lantmäteridistrikt,
Mora

Naturvårdsorganet i Mora kommun. Hälsovårdsnämnden, Mora

Naturvårdsombudet , Skeriol, Mora

Planenheten

Överlantmätaren

Länsantikvarien

Landsantikvarien

Juridiska enheten

Lantmäterienheten

Svenska Naturskyddsföreningen, Stockholm

Dalarnas Naturvårdsförening c/o

Dalarnas Ornitologiska förening c/o

Ovansiljans naturvårdsförening c/o

, Mora

Domänverket

Skötselrådet

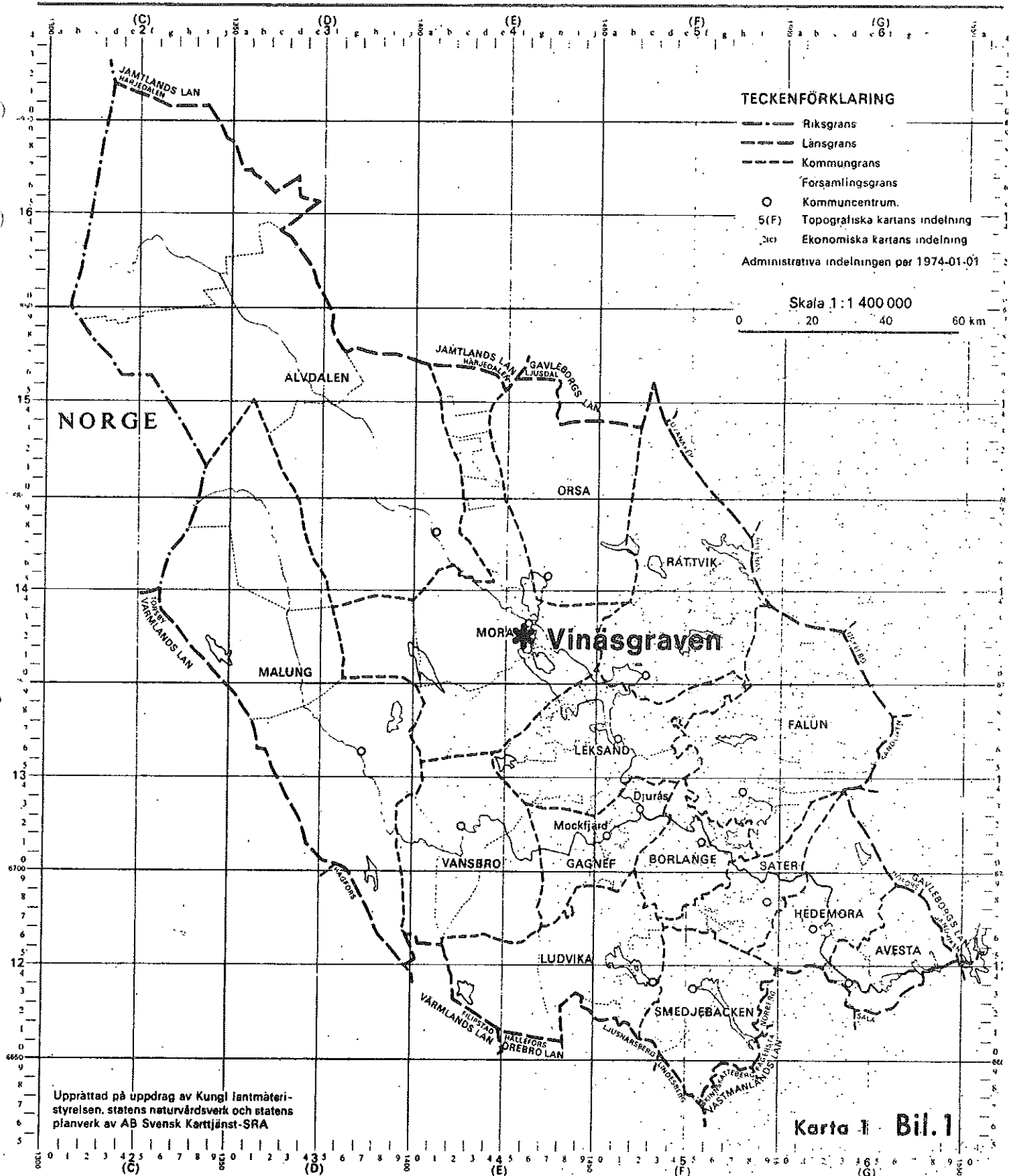
K-Konsult, Mora

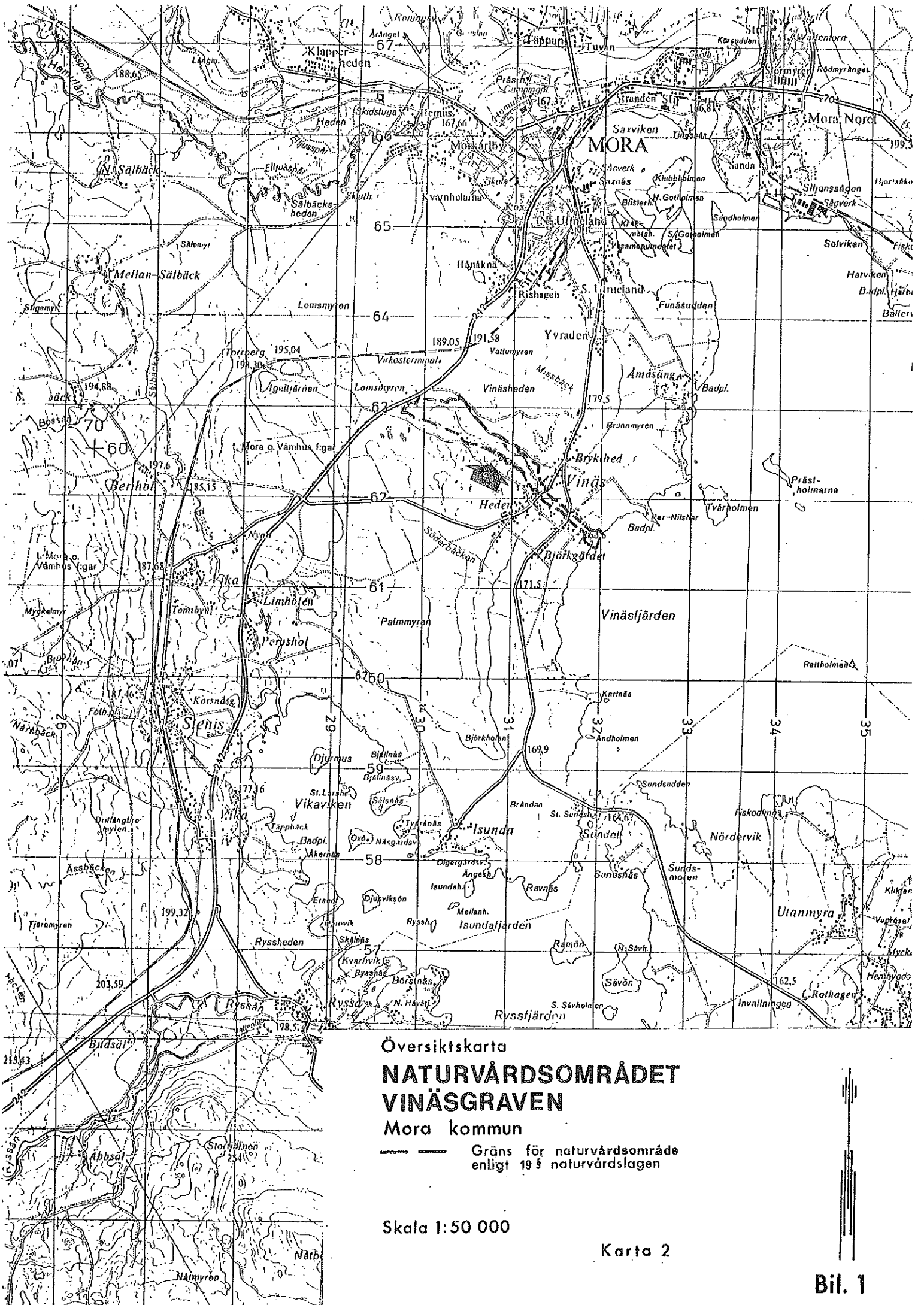
Vinäs Sportklubb c/o

Kartblankett

KOPPARBERGS LÄN

Länskarta

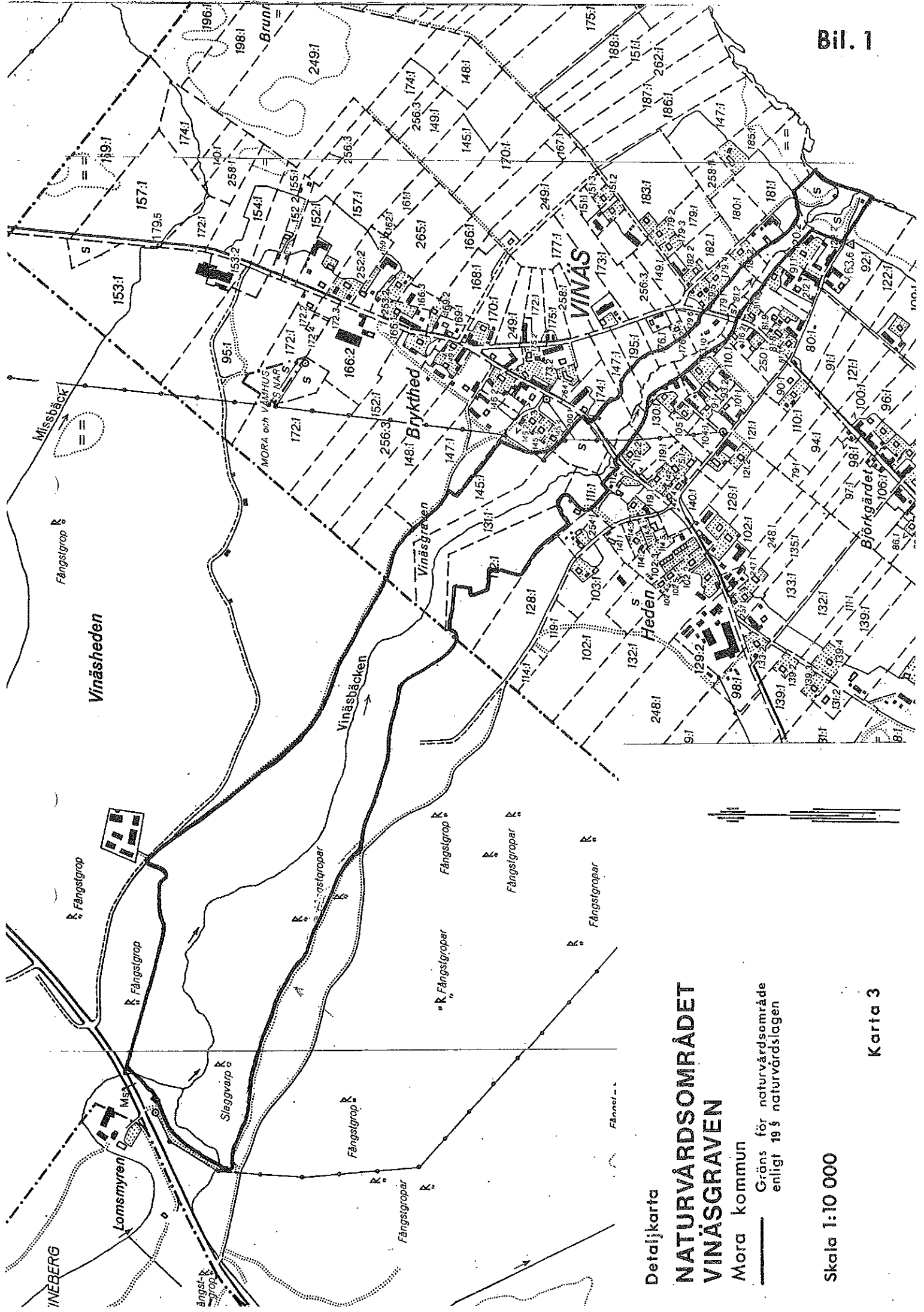

Översiktskarta
**NATURVÅRDSOMRÅDET
 VINÄSGRAVEN**
 Mora kommun

--- Gräns för naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen

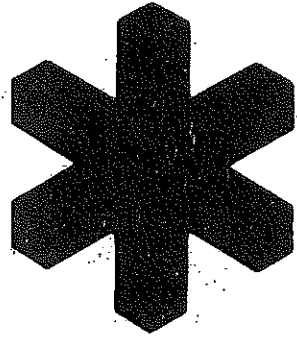
Skala 1:50 000

Karta 2

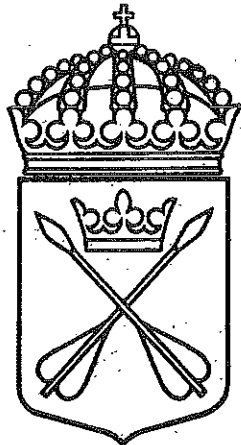

Detaljkarta
**NATURVÅRDSOMRÅDET
 VINÄSGRAVEN**
 Mora kommun
 Gräns för naturvårdsområde
 enligt 19 § naturvårdslagen
 Skala 1:10 000
 Karta 3

Tillhör länsstyrelsens i Kopparbergs län
beslut
Dnr.

Natur vårds område

Skötselplan

VINÄSGRAVEN

Upprättad av LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN

Fastställd av LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN

1980-09-22

Skötselplan för naturvårdsområdet Vinäsgraven
(2 bilagor)

Följande skötselplan över naturvårdsområdet Vinäsgraven i Mora kommun är upprättad hösten 1978 av länsstyrelsen i Kopparbergs län på grundval av en geomorfologisk inventering av fil lic Ragnar Lannerbro samt en allmän inventering av fil mag Stig-Åke Svenson.

Planen består av tre delar - en allmän del, en dispositions- och skötselplan för mark samt en dispositions- och åtgärdsplan för friluftsanordningar.

- 1 Allmän beskrivning av naturvårdsområdet jämte föreskrifter
- 1.1 Allmän beskrivning
- 1.1.1 Data
Avsatt år	1980
Areal	Ca 47 ha
Kommun	Mora
Läge	Ca 4 km söder om Mora
Topografisk karta 14 E.Mora SO
x = 67625 Y = 14310
Gränser	Bilaga 1
Syfte	Att bevara en geomorfologiskt intressant bildning samt att hålla området tillgängligt för allmänheten
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen

1.1.2 Naturförhållanden

Geomorfologi

Området kring Vinäs i Mora och väster därom tillhör morfologiskt den sydöstra delen av ett av Sveriges största isranddeltan, Morafältet. Östra delarna av deltat täcks av omfattande sanddynområden, tillsammans utgörande det största fossila sanddynområdet i Norden, och som har en

utbredning från Kumbelnäs i norr, cirka 15 km söderut till Vinäs i söder och med en bredd av mellan 3 och 3,5 km. Det är sönderstyckat av det nuvarande älvplanet kring Österdalälven. Den norra delen kallas Bonäsfältet och ligger omedelbart väster om Bonäs by. Den del av dynfältet, som ligger i Vinäs, har en yta av cirka 600 ha, och består av lägre dyner än i Bonäs. Dynsanden är djup underlagrat av moiga, mjäliga deltasediment, vilka stratigrafiskt växellagrar med varandra till en tjocklek av 30 - 32 m. Lagren vilar på fast berg nämligen Orsa slipsandsten, vilken här har en mäktighet av omkring 55 m. Inom området finns ett flertal dyner med samma orientering som Bonäsfältets. Möjligen kan någon vara recent omlagrad. I dag är området bevuxet med cirka 100-årig tallskog. Fornsiljans strandlinje är väl markerad i terrängen omedelbart väster om byn och landsvägen och ligger här på en nivå av 176 m ö h. Större delen av flygsandsområdet ligger på höjden omkring 180 m ö h och dynerna når en maximal höjd av 10 meter.

Området genomdrages av en ravinbildning, som går under benämningen "Vinäsgraven". Den är 3 km lång och i botten rinner en mindre bäck, som dels avvattnar en tjärrn benämnd Igentjärn, förmodligen genetiskt en åsgrop och dels avvattnar ett större myrkomplex, benämnd Lomsmyren. Den senare är en igenvuxen mindre fornsjö. Omedelbart väster om Igentjärn uppträder ett höjdparti, benämnd Torrberg, vilket i terrängen på ett utomordentligt och åskådligt sätt registrerar högsta kustlinjen - dvs den strandlinje, som fornfjorden (en vik av Ancylussjön cirka 6 500 år f Kr) utbildade - här i form av frispolade stenblock och ett strandplan på höjden cirka 210 m ö h.

Vinäsgraven har ett medeldjup av cirka 10 m och en bredd av 75 - 100 m. Initialkraften till Vinäsgravens bildning är förmodligen tömningen av den uppdämda fornsjön vid Lomsmyren, därefter har dalbildningen fortgått genom grundvattenerosion och är i sin uppströmsdel dalravin av Sätertyp - en av de få som finns inom hela Ovansiljanområdet. Den uppvisar dessutom intressanta överskjutningssediment, vilka uppstått i samband med jordflytningar. Det har framkommit att dessa sidoraviner är av Sätertyp och tillhör humiditetsperioden cirka 600 - 300 f Kr.

Man kan sålunda här inom ett mycket begränsat område studera flera strandlinjer, högsta kustlinjen, fornsiljans strandlinjer, nuvarande stranden samt det fossila flygsandsområdet med sina dynbildningar och inte minst den säregna Vinäsgraven.

Vegetation och kulturpåverkan

I Vinäsgravens dalgång rinner en bäck med ett meandrande förlopp. Bäckens tillsammans med de många källor som springer upp i ravinen gör att hela dalgångens botten är mycket fuktig. Även ravinsidornas lägre delar är fuktiga genom grundvattenpåverkan. I nordväst, vid Mora-Malungsvägen, är dalgången bevuxen med lövträd såsom björk och gråal. Enstaka granar finns. Ravinens botten är försumpad och vitmossor förekommer rikligt. Detta utseende har ravinen ända ner till den övre vägen i Vinäs by. Inslaget av gran blir här dock något större. Omgivningarna består på denna sträcka av tallhedrar. Ravinsidorna, som ställvis är mycket branta och har en höjd på cirka 10 m i medeltal, är torra och bevuxna med blandskog av tall och gran. Tallen är dock dominerande.

Mellan de båda vägarna i Vinäs by är graven cirka 75 m bred. Här är dalgången fortfarande fuktig, inslaget av vitmossor är dock mindre. Dalgången hyser ett glest trädskikt av björk. På sina ställen saknas trädskikt och där är fältskiktet kraftigt. Ofta domineras detta av mjölkört och älgört.

Ravinsidorna är starkt påverkade av bland annat utfyllander av äldre slag. Hela graven har här varit brukad som slåttermark och bete.

Mellan den nedre vägen i Vinäs by till den vattenledning som tvärrar över ravinen strax innan den mynnar mot Siljan, finns spridda lövträd, främst asp och björk. Lövsly är rikligt på sina ställen. Fältskiktet består av högvuxna örter som t ex mjölkört och älgört. Området är delvis fårbetat. Ravinsidorna är lägre här än uppströms. De är dessutom starkt påverkade av mänsklig aktivitet.

Omgivningarna till den nedre delen av Vinäsgraven, från den övre vägen i Vinäs by till vattenledningen, består av både äldre och yngre bebyggelse, även lämningar från stenåldern finns här.

Där ravinen mynnar ut i Siljan är markerna sanka och hyser starr, fräken och enstaka videbuskar. Här finns några båthus, bryggor och en utfyllnad som används för bland annat båtuppläggning.

Inom området finns flera fasta fornminnen i form av slaggvarp, fångstgropar och linrötningsbrunnar. Dessa är skyddade enligt lagen (SFS 1940:350) om fornminnen.

1.1.3 Kommunikationer

Naturvårdsområdet kan mycket lätt nås med bil. Inom naturvårdsområdet finns stigar.

1.1.4 Föreskrifter

A. Föreskrifter jämlikt 19 § naturvårdslagen 1964:822 angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att

- anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

- bedriva täkt, utfyllnad eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden. Gällande täkttillstånd, beslut den 10 september 1979, skall gälla tills vidare
- slutavverka mer än 0,5 ha eller inom skötselområdet (1) i denna plan avverka träd
- uppföra helt ny byggnad eller annan anläggning
- dra fram markledning eller luftledning.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av denna plan.

2 Dispositions- och skötselplan för området

2.1 Allmän målsättning

Målsättningen med dispositionen och skötseln av området är att bevara de geomorfologiska bildningarna. Området skall också vara tillgängligt för allmänheten och stigar i området skall kunna nyttjas för t ex motion.

2.2 Detaljbeskrivning

Beskrivning och karta har indelats i områden. Varje sådant område har beskrivits med ledning av inventeringen.

Område 1

Beskrivning: Området omfattar huvudravinen, ravinförgreningar och ravinkanterna i avsnittet mellan länsvägen och övre allmänna vägen i Vinäs by.

Området består av tre naturtyper:

Ravinkantér och övre ravinslänter. I huvudsak torr mark. Erosionsbenägen dysand över älvsand. Vegetationen av tallhedstyp.

Lägre ravinslänter. Fuktigare mark, grundvattenpåverkad. Högre andel mjåla, skredbenägen. Al- och granvegetation i trädskiktet.

Ravinbotten. Fuktig mark. Bäcksediment av varierande sammansättning överlagrande finkornigare mindre permeabla jordar gör dalbotten delvis försumpad. Trädskikt av al, sälg och björk med inslag av gran, delvis tät.

Målsättning: Vegetationen i området skall skötas med hänsyn dels till risken för erosionsskador dels allmänhetens möjlighet att röra sig till fots i området. Om avverkningsbehov uppstår skall avverkningen utföras på sådant sätt att minsta möjliga erosionsskador uppstår.

Åtgärder: Inga.

Område 2

Beskrivning: Området omfattar tallhedarna utanför Vinäsgravens ravinkanter. Tallen är här helt dominerande. Delvis ingår ett täktområde väster om ravinen. För del av täktområdet som ingår i naturvårdsområdet gäller beslut den 17 juni 1974.

Målsättning: Området skall ha ett naturmiljöanpassat skogsbruk. Avverkningar skall utföras i området inom ramen för det särskilda hänsynstagande som anges i 21 § skogsvårdslagen. Täktverksamheten inom naturvårdsområdet skall bedrivas så att minsta möjliga skada på naturmiljön åstadkommes.

Åtgärder: Normalt skogsbruk efter markägarnas önskemål men med hänsynstagande till målsättningen för området. Täktområdet får tills vidare nyttjas enligt gällande täktbeslut.

Område 3

Beskrivning: Området utgörs av ravinens huvudsakliga sträckning i Vinäs by. Marken är starkt kulturpåverkad. Genom upphört slätterbruk och bete är tillgången på lövsly relativt kraftig. Røjning har tidigare utförts utan att det röjda virket tagits om hand, vilket har medfört att det på sina ställen är svårt att ta sig fram. Vissa delar har slagits de senaste åren och andra har betats. Helhetsintrycket är dock att dalen håller på att växa igen. Trädskiktet består av unga lövträd. Ravinsidorna har på sina ställen små utfyllnader. Tio stycken brunnar för linrötning finns inom området. Brunnarna är cirka 1 m i diameter.

Inom den del av ravinen som mynnar mot Siljan finns låga, sanka marker med starr och fräken. Båthus, båtanläggningsplats finns. Likaså en vändplan för fordon.

Målsättning: Vegetationen i området skall skötas med hänsyn dels till risken för erosionsskador dels allmänhetens möjlighet att röra sig till fots i området.

Åtgärder: Markägarna röjer och gallrar i området vid behov. Hänsyn skall tas till stigar. Åtgärderna skall vidtas så att ej erosionsskador uppstår. Brunnarna bör markeras i terrängen och rensas så att de är väl synliga.

2.3

Stigar

Beskrivning: I området finns idag flera stigar, några som tvärrar över dalen och några som löper längs dalgången. Ett elljusspår löper igenom området. Några stigar är uppmärkta som motionsspår. På grund av den fuktiga marken kan trampskador i dalens botten uppstå. Fyra mindre broar över bäcken finns.

Målsättning: Stigarna inom området skall hållas framkomliga för allmänheten. Om behov finns skall spänger utläggas i de fuktigaste passagerna. Vinäs Sportklubb svarar för skötseln av elljusspåret.

Åtgärder: Vid behov röjs längs stigarna och spänger utlägges. Några av broarna bör förbättras.

2.4

Anläggningar

Beskrivning: Inom området finns några byggnader, jordkällare och vattenledning.

Målsättning: Anläggningarna sköts av respektive brukare.

Åtgärder: Vid behov åtgärdar vederbörande ägare/brukare sin anläggning, hänsyn skall därvid tas så att ej erosionsskador uppstår.

2.6 Information

Information om fredningens syfte, om objektets värde och vad som är förbjudet för allmänheten skall finnas i anslutning till de tre vägarna som passerar ravinen. Området märks upp enligt statens naturvårdsverks rekommendationer.

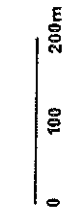
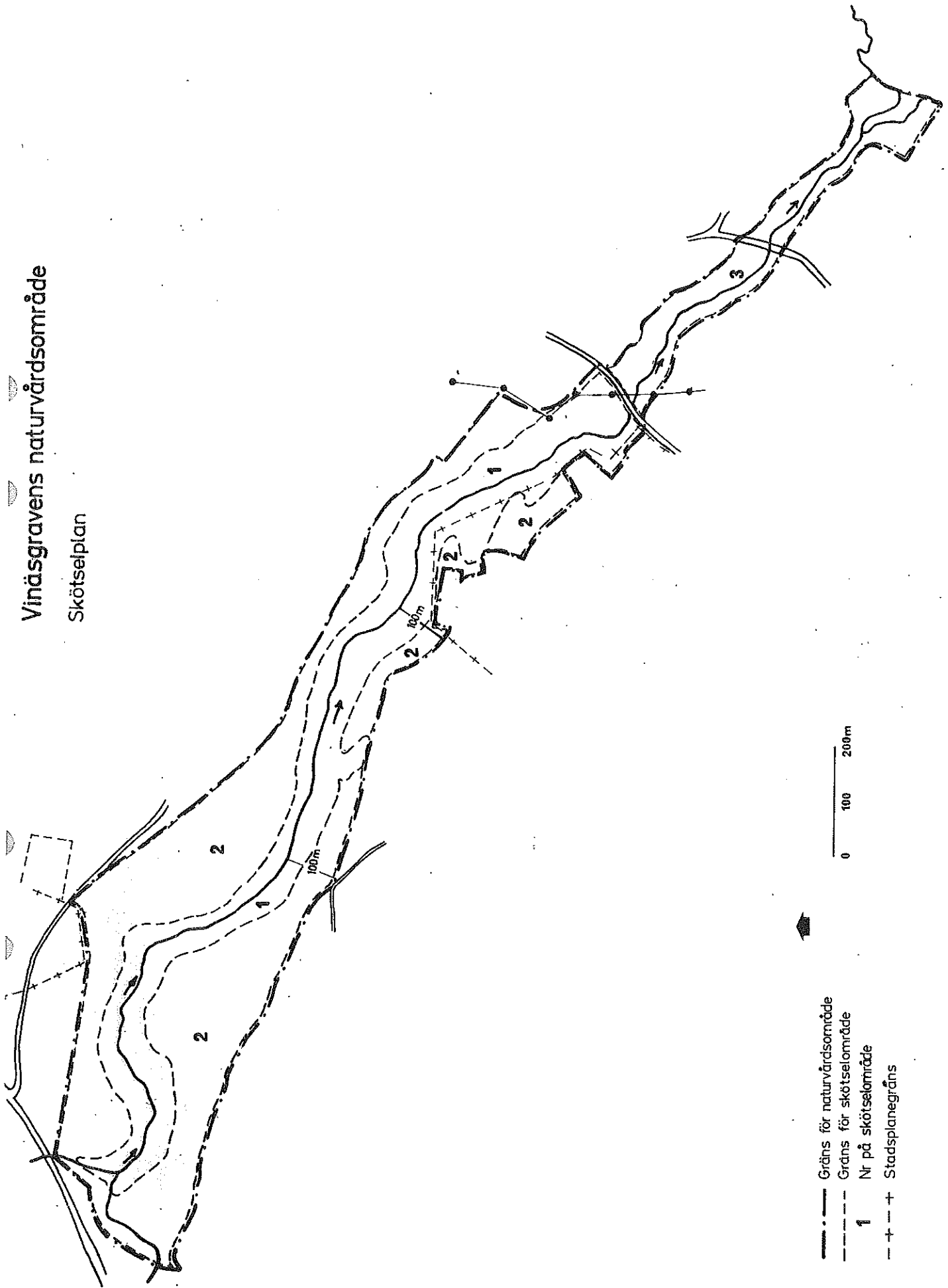
Informationsskyltar vid linrötningsbrunnarna skall uppsättas.

2.7 Kostnadsberäkning

	Dagsverken				
	1981	1982	1983	1984	1985
Städning	50				
Märkning	10				
Tillsyn	2	3	3	3	3

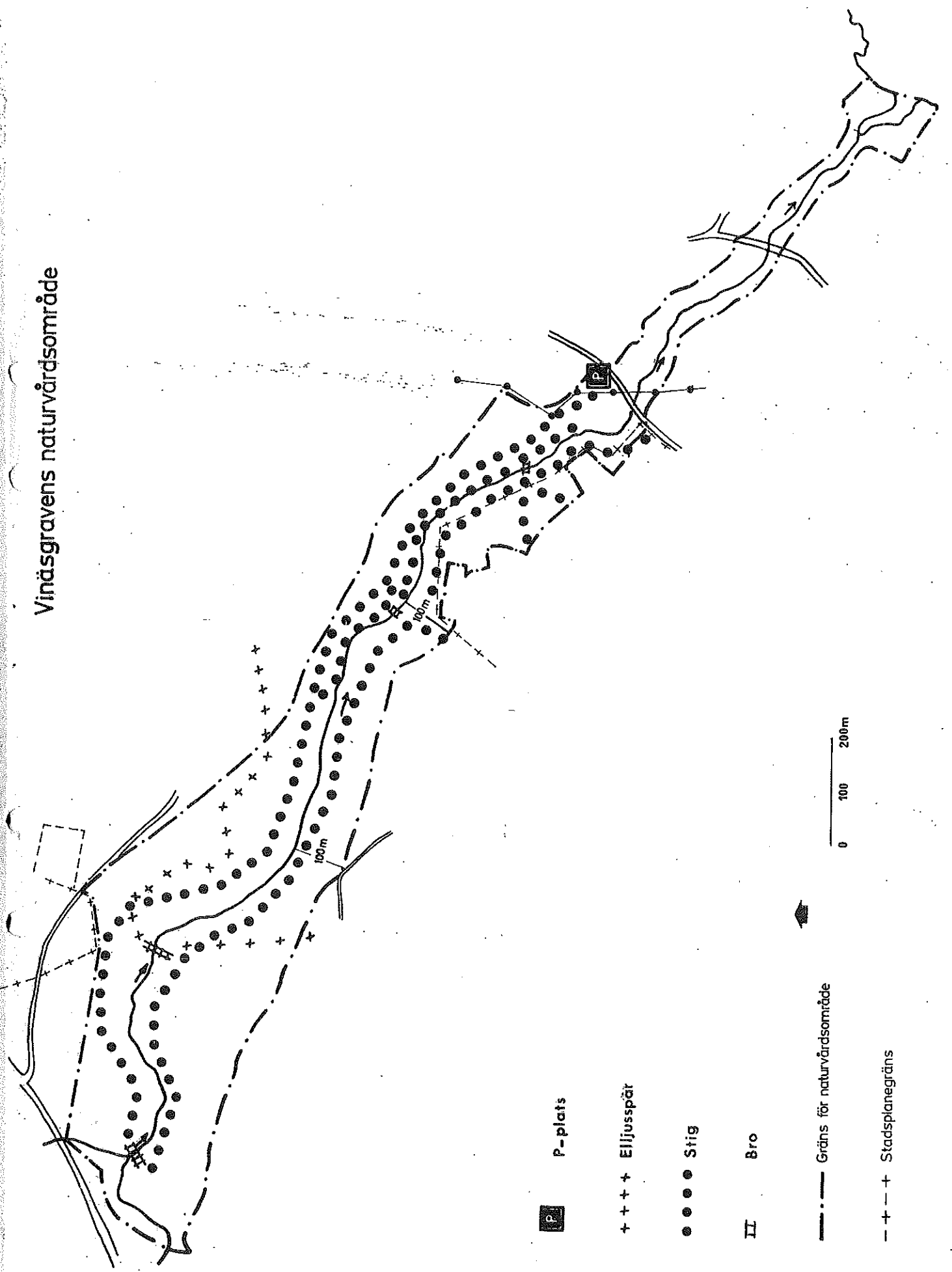
Vinäsgravens naturvårdsområde

Skötselplan

- Gräns för naturvårdsområde
- Gräns för skötselområde
- 1 --- Nr på skötselområde
- + - + - Stadspanegräns

Vinäsgravens naturvårdsområde

P

P-plats

+ + + Eljusspöt

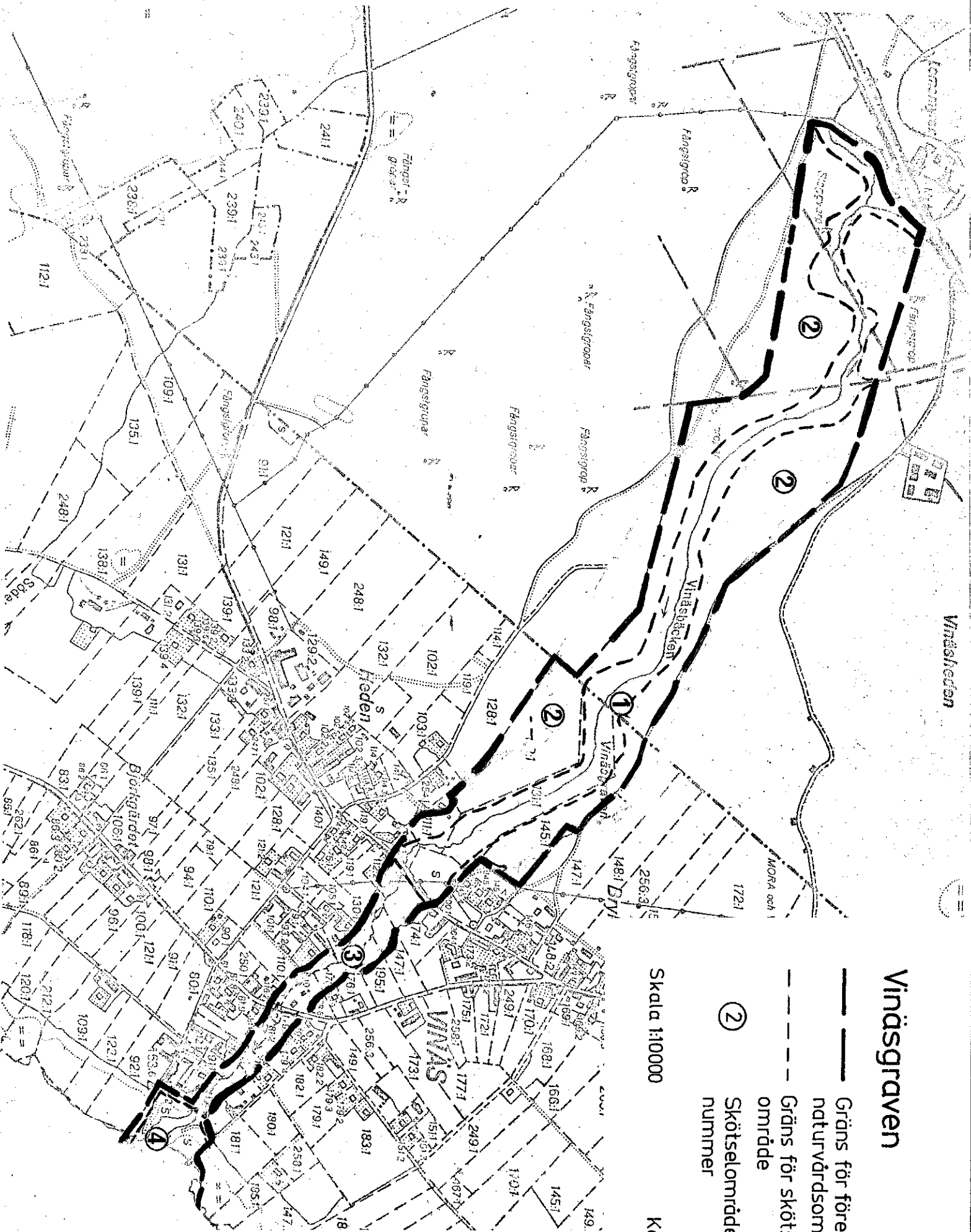
• • • Stig

II Bro

— — — Gräns för naturvårdsområde

- - - - - Stadsplanegräns

0 100 200m

Vindåsgraven

- Gräns för föreslaget naturvårdsområde
- Gräns för skötselområde
- ② Skötselområdets nummer

Skala 1:10000 Karta 3